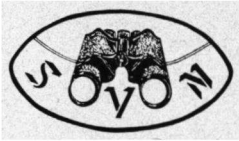

Het Ornithologisch Atlasproject

(SOVON - mededeling no. 2)

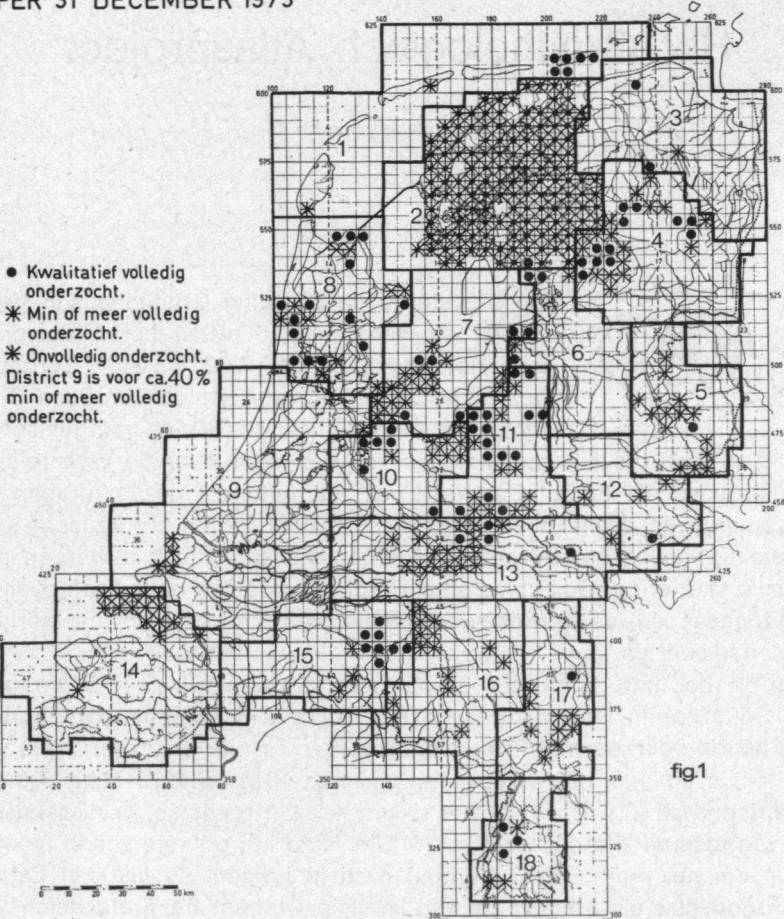
In 1973 startte de Stichting Ornithologisch Veldonderzoek Nederland (SOVON) het Atlasproject (zie 'Het Vogeljaar' 21, 1973, p. 315). Europees gezien wordt dit project door de European Ornithological Atlas Committee (EOAC) georganiseerd.

Het doel ervan is het samenstellen van een atlas over de verspreiding van broedvogels in Europa. Nationaal en regionaal gezien dragen de verzamelde gegevens bij tot een beter inzicht in de geografische verspreiding van de broedvogels en kunnen dienstig gemaakt worden aan de milieukartering. Ook stimuleren zij tot oecologisch onderzoek over de biotoopkeus en de bevolkingsdichtheid van daarvoor in aanmerking komende soorten.

Zeer in het kort komt het er op neer dat van elk 5 x 5 km blok (= 2.500 ha) in Nederland gegevens verzameld moeten worden over alle daarin voorkomende broedvogelsoorten. Er zijn ongeveer 1.500 van dergelijke blokken en hiervan werden er in 1972 en 1973 bijna 300 geïnterarieerd (fig. 1). De eerste resultaten zijn reeds zo verrassend dat wij van mening zijn dat we met uw aller hulp het uiterste zullen moeten doen om het project in Nederland rond te krijgen. Zo lijkt het dat de Glanskop niet als broedvogel voorkomt in Brabant en grote delen van Limburg. Boomklever en Woudaapje broeden waarschijnlijk niet ten noorden van de lijn Zwolle-Musselkanaal. Bosuilen, die in vele delen van ons land een gewone verschijning zijn, ontbreken nagenoeg in Groningen, Friesland en Drenthe, hoewel geschikte biotopen voor deze soort daar lijken voor te komen. Kleine Barmsijzen broeden niet alleen op de Waddeneilanden en in Noord Holland, maar waarschijnlijk ook in Friesland en zeker in Drenthe. Verbazingwekkend is ook dat de Fitis plaatselijk, met name in Zuid Limburg, ontbreekt. Stootvogels en uilen blijken in vrijwel elk onderzocht blok voor te komen, terwijl soorten als Grauwe Gors, Blauwborst, Ortolaan en Putter merkwaardig 'geklusterd' zijn.

De gegevens zijn thans nog in vele opzichten onvolledig, maar onze nieuwsgierigheid is er toch al door gewekt. Wij en, naar wij hopen, ook u zien met verlangen uit naar de nog te verzamelen gegevens. Voor dit doel roepen wij de hulp in van alle vogelaars. Voor uw aanmelding wendt

STAND VAN DE ORNITHOLOGISCHE BLOKKEN INVENTARISATIE
PER 31 DECEMBER 1973

Indeling van Nederland in 18 districten ten behoeve van het Ornithologisch Atlasproject.
Het fijne raster geeft de 5 x 5 km blokken weer.

u zich tot de coördinator van uw district, waarvan hieronder verder sprake is.

— Voor de uitvoering van het Atlasproject is Nederland ingedeeld in 18 districten (fig. 1). Elk district heeft een coördinator die tot taak heeft de inventarisatie te begeleiden. Elke medewerker, die zich bij hem aanmeldt, ontvangt van hem een handleiding en andere benodigdheden voor de inventarisatie. Hierbij bevindt zich ook een codelijst. Deze lijst werd reeds eerder in 'Het Vogeljaar' (21, 1973, p. 320) gepubliceerd, maar het is gebleken dat hij niet in alle opzichten bevredigend is samengesteld. Daarom wordt hij hier nog eens volledig vermeld.

Codelijst, gebaseerd op gegevens van het European Ornithological Atlas Committee (EOAC)

Kolom A: = Aanwezig.

Code 0 Soort waargenomen, één of meer malen, in het broedseizoen buiten het broedbiotoop (met soort wordt hier bedoeld een soort die volgens de 'Avifauna van Nederland' als broedvogel bekend staat; b.v. Kokmeeuwen of Kemp-hanen boven een bos; een Lepelaar in een sloot in een dorp; een Visdief boven een stadsgracht).

Kolom B: = Mogelijke broedvogelsoorten.

Code 1 Soort waargenomen, een of meerdere malen, in het broedseizoen in het broedbiotoop.

Code 2 Eenmalige waarneming van zingende vogel in het broedseizoen.

Kolom C: = Waarschijnlijke broedvogelsoorten.

Code 3 Waarneming van een paar in geschikt broedbiotoop in het broedseizoen.

Code 4 Territoriumgedrag (zang, gevechten e.d.) op ten minste twee dagen, die meer dan 1 week uit elkaar liggen, op dezelfde plaats vastgesteld.

5 Baltsgedrag (ook copulatie!).

6 Bezoek van vogel aan een waarschijnlijke nestplaats.

7 Angstkreten en ander gedrag dat wijst op de aanwezigheid van nest of jongen.

8 Vangst van vogel met broedvlekken.

9 Transport van nestmateriaal, nestbouw of uithakken van nestholte.

Kolom D: = Zekere broedvogelsoorten.

Code 10 Afleidingsgedrag (zoals gesimuleerde verlamningsverschijnselen, waardoor de waarnemer van nest of jongen wordt weggeleid).

11 Pas gebruikt nest of verse eischalen gevonden.

12 Pas uitgevlogen jongen van nestblijvers of donsjongen van nestvlieders waargenomen.

13 Bezoek door ouders aan een nest waarvan de inhoud niet vastgesteld kan worden of waarneming van broedende vogel.

14 Transport van faeces of voedsel voor jongen.

15 Nest met eieren.

16 Nest met jongen gezien (of jongen gehoord).

Kolom E: = Aantal broedparen in het blok. (kan alleen ingevuld worden als kolom C en/of D gecodeerd is)

Code 1 = exact één (1) broedpaar.

2 = 2 - 10 broedparen.

3 = 11 - 100 broedparen.

4 = 101 - 1000 broedparen.

5 = 1001 - 10.000 broedparen.

6 = > 10.000 broedparen.

N.B. exacte aantallen in het blok (indien bekend) worden (·) tussen haakjes vermeld.

De uitvoering van het Atlasproject in 1974.

De deelnemers uit voorgaande jaren (o.a. 1973) ontvangen bericht van hun districtscoördinator. Nieuwe medewerkers melden zich bij hun districtscoördinator (zie onderstaande lijst). Mocht het u niet duidelijk zijn in welk district u uw inventarisaties wilt uitvoeren, of indien u nog nadere informatie wenst, dan kunt u contact opnemen met H. N. Leys, Diedenweg 14, Ede, tel. 08380 - 13838; na 19.00 uur.

Coördinatoren Ornithologisch Atlasproject

Landelijk coördinator (voorlopig): H. N. Leys, Diedenweg 14, Ede.

Districtscoördinatoren

- District 1. (Waddeneilanden): C. Swennen, Ned. Inst. v. Onderz. der Zee. Postbus 59, Texel.
- District 2. (Friesland): J. A. de Vries, U. Boonstralaan 7, Joure.
- District 3. (Groningen): G. Meeuwissen, Breede 3, Warffum.
- District 4. (Drenthe): A. J. van Dijk, Zandvoortselaan 190, Heemstede.
- District 5. (Twente): H. A. Meek, Schumannstraat 20, Almelo.
- District 6. (Overijssel West): J. Nap, Henry Dunantstraat 7, Kampen.
- District 7. (IJsselmeerpolders): W. Schipper, De Morinel 54, Dronten.
- District 8. (N. Holland Nrd.): K. van de Vlies, Hertogenven 32, Heemskerk.
- District 9. (Z. Holland): C. M. Lok, Stationsplein 34, Leiden.
- District 10. (Utrecht): W. F. Alleyn, Magelhaenlaan 74, Utrecht.
- District 11. (Veluwe): H. N. Leys, Diedenweg 14, Ede.
- District 12. (Achterhoek): J. W. Lensink, Veerweg 28A, Gorssel.
- District 13. (Grote Rivieren): A. D. Bode, Cuneraweg 25, Rhnen-Achterberg.
- District 14. (Zeeland): H. Babbist, Milieu Onderzoek Deltadienst. Postbus 8, 's-Heer Arendskerke.
- District 15. (N. Brabant West): H. van Vught, Bavelselaan 191, Breda.
- District 16. (N. Brabant Oost): D. Bosch, Clementinestraat 12, Oerle.
- District 17. (Limburg Nrd.): J. Erkens, Vondelstraat 6, Beek (L.).
- District 18. (Limburg Zuid): W. F. Bult, Bredastraat 37, Heerlen.

Nobelprijs voor:

prof. dr. N. Tinbergen

Samen met zijn collega's prof. dr. K. von Frisch en prof. dr. K. Lorenz heeft prof. Tinbergen de Nobelprijs voor psychologie en medicijnen voor 1973 gekregen. Een onderscheiding voor het baanbrekende werk dat hij heeft verricht ten aanzien van het onderzoek naar het gedragspatroon van het dier. Prof. Tinbergen is een enthousiast veldbioloog en heeft veel biologisch gedragsonderzoek verricht aan dieren die onder natuurlijke omstandigheden leven. Vooral zijn onderzoekingen naar het gedrag van verschillende meeuwensoorten en de verkregen inzichten over de evolutie van het gedrag zijn bekend.

Naast een goed schrijver — zeer veel publicaties staan op zijn naam en bekend zijn onder andere de boeken 'Sociaal gedrag bij dieren' en 'Spieden en speuren' — is prof. Tinbergen ook een uitstekend filmer. Een in 1969 bekroonde documentaire van prof. Tinbergen is de film 'Signalen om te overleven'.

Onze hartelijke felicitaties voor prof. Tinbergen.

Promotie

Op 19 september j.l. promoveerde aan de Rijksuniversiteit te Utrecht drs. J. J. T. W. A. Strik op het proefschrift 'Experimentele leverporfyrie bij vogels' tot doctor in de wiskunde en natuurwetenschappen.

Enkele stellingen uit het proefschrift:

— Bij het milieutoxicologisch onderzoek dient het immunosuppressieve vermogen van verbindingen bij met name in kolonie levende vogels te worden nagegaan.

— Wanneer beslist wordt dat een streek niet voor industriële- of woon-doeleinden bestemd mag worden vanwege landschappelijke c.q. natuurwetenschappelijke waarde dient aan de bewoners van die streek een schadeloosstelling in het vooruitzicht te worden gesteld.

— Bij het fotograferen van wilde ganzen dient de nodige distantie te worden betracht.